

NANCY MARIE BROWN

Schild maagd

De onbeschreven geschiedenis
van krijgsvrouwen in de Vikingtijd

NANCY MARIE BROWN

Schild maagd

De onbeschreven geschiedenis
van krijgsvrouwen in de Vikingtijd

Uitgeverij Omniboek

Inleiding

Het graf van de schildmaagd

Alles wat ik heb zijn haar botten. Ik weet niet hoe ze heet en ook niet waar of wanneer ze precies is geboren. Ik weet niet hoe ze is gestorven, hoewel botten zulke geheimen vaak wel prijsgeven. Alles wat ik heb zijn haar botten en die liggen nu opgeslagen in een doos in een Zweeds museum. Botten die een archeoloog in 1878 heeft verzameld uit een graf bij een heuvelfort dat uitzicht bood op de Vikingstad Birka, waar ze halverwege de tiende eeuw was begraven in een ruime, met hout beklede kuil.

Voor het vertellen van haar levensverhaal zijn haar botten alles wat ik heb, samen met de spullen die tegelijk met haar werden opgegraven: een bijlblad, twee speerpunten, een tweezijdig zwaard, een bundel pijlen waarvan de schachten met zilverdraad waren verfraaid, een lang saxmes in een schede met bronzen ringen eromheen, de ijzeren knoppen voor twee ronde schilden, een kort mes, een slijpsteen, een set speelstukken (in haar schoot), een grote bronzen kom (vaak gerepareerd), een kam, een fragment van een zilveren munt, drie koopmansgewichten, twee stijgbeugels, twee leidselbitten, spikes om met een paard over het ijs te rijden, en de botten van twee paarden, een hengst en een merrie. Van haar kleding resteren alleen een ijzeren mantelspeld, een zilveren kegel met filigraan, vier snuisterijen of knopen van opgerold zilverdraad, wat repen zijde met zilverborduur, en enkele spiegelvertjes.

Dit graf, nummer Bj581, was altijd beschouwd als het klassieke graf van een Vikingkrijger, tot DNA-onderzoek in 2017 uitwees dat het om de botten

van een vrouw ging.¹ In 1966 schreef een Zweedse archeoloog: ‘De positie van het skelet wekte de indruk dat hij niet in het graf had gelegen, maar gezeten (...) De uitrusting wijst erop dat dit het graf is van een krijger, niet van een koopman (...) De datum van een zilveren munt die onder het skelet van de dode man is gevonden, geeft een tamelijk goed idee van de datum van het graf: tussen 913 en 980 n.Chr.’²

De implicaties van het feit dat de ‘dode man’ een dode vrouw blijkt te zijn, doen me duizelen. Ze prikkelen mijn fantasie. Bij een graf met wapens en paarden, zo beweerde een archeoloog nog in 2008, werd de algemeen erkende symbolentaal gebruikt ‘van een macht die onbetwistbaar mannelijk was’.³ De aanname dat in al dergelijke ‘wapengraven’ mannen liggen, lijkt me nu een vergissing die onze voorstelling van het Vikingtijdperk heeft vertekend. Op welke wijze verandert de geschiedenis als we die aanname volledig laten varen?

Er zijn andere manieren om het graf te interpreteren, andere manieren om te verklaren waarom een vrouwenlichaam met wapens in haar graf ligt. De eenvoudigste lijkt mij ook de meest voor de hand liggende. Het team dat haar DNA had onderzocht, verdedigde zijn bevindingen in 2019 en stelde dat B581 ‘erop lijkt te wijzen dat in elk geval één vrouw uit het Vikingtijdperk het leven van een professionele krijger heeft geleid’. De onderzoekers voegden eraan toe: ‘Het zou ons zeer verbazen als ze de enige in de hele Vikingwereld was.’⁴

Een Viking is een rover die van zee komt. Tijdens het Vikingtijdperk, dat ruwweg duurde van 750 tot 1050, werd Europa geteisterd door zulke piraten met hun snelle drakenschepen.⁵ De Vikingen waren ook kooplui en ontdekkingsreizigers. Het waren boeren, dichters, ingenieurs en kunstenaars, maar hun plek in de geschiedenis hieuwen ze met hun zwaarden. ‘Van de razernij van de Noormannen, o Heer, verlos ons!’ schreef een Franse monnik rond het jaar 900.⁶ Ze ‘roofden en plunderden, moordden en verbrandden en verwoestten’ schreef een andere, die getuige was geweest van de Vikingaanval op Parijs in 885.⁷ In Ierland prees een monnik halverwege de negende eeuw de veiligheid van een storm:

*Bitterkoud is de wind vannacht,
Wit zijn de lokken van de zee;
Ik ben niet bang dat de Vikinghorden
In zo een nacht de zeeën bevaren.*

De archeologie bevestigt het gewelddadige imago van de Vikingen: in heel Noord-Europa, van Rusland in het oosten tot IJsland in het westen, zijn Vikingen gevonden die met zwaarden zijn begraven. Alleen uit Noorwegen kennen we al drieduizend Vikingzwaarden.⁸ Op grond van de veronderstelling dat alle zwaarddraggers mannen zijn, stellen schrijvers het Vikingtijdperk als hypermannelijk voor: een tijd waarin ‘hele scheepsladingen van die grote, gespierde mannen onverwacht opdoken uit de zeenevel. Ze roofden wat ze wilden en sloegen elk verzet genadeloos neer.’⁹

Laten we het idee dat genadeloosheid een puur mannelijke eigenschap is eens heel even loslaten. Hoe weet een archeoloog dat een begraven Viking een man is? Als er naast de zwaarden al botten worden gevonden in een graf, zijn die deels vergaan. Geslachtsbepaling op basis van de robuustheid, of de vorm van de schedel of het bekken is vaak onmogelijk – en altijd vatbaar voor interpretatie. Er bestaat geen internationaal afgesproken definitie van ‘robuust’; er bestaat geen absolute wetenschappelijke schaal aanduiding voor de structuur van een bekken. Geslachtsbepaling op basis van DNA is lastig en duur, en wordt dus maar zelden gedaan. Al sinds 1837, voordat de archeologie als wetenschap zelfs maar bestond, is ‘geslachtsbepaling op basis van metaal’ de standaardprocedure.¹⁰ Graven met wapens – zelfs crematiegraven waarin botten liggen die na verbranding zijn verpulverd – worden als mannelijk geclassificeerd; die met sieraden als vrouwelijk. De ruim dertig Vikinggraven waarin tengere, vrouwelijk uitzien botten naast wapens werden gevonden, worden weggewuifd als ‘ruis in de data’.¹¹

En waar leidt dat toe? Historici en romanciers schrijven zonder enig spoor van twijfel over schepen met uitsluitend ‘grote, gespierde mannen’ aan boord. Tentoonstellingsontwerpers, filmmakers en hedendaagse re-enactmentgroepen die de Vikingen nabootsen, herscheppen tot in elk prachtig detail een door mannen gedomineerde Vikingwereld. Als we het woord ‘Viking’ horen, denken we meteen aan een zwaarbewappende kerel.

De meeste mensen die in het Vikingtijdperk overleden, werden echter begraven met niets waaruit we hun geslacht kunnen afleiden. Zelfs van de elite, de mensen uit wier graf hun hoge status blijkt, blijft de seksuele identiteit vaak verborgen, alsof hun geslacht er helemaal niet toe deed. De helft van alle elitegraven op Vikingbegraafplaatsen bevat wapens noch sieraden.¹² Hun weliswaar kostbare grafgiften bestaan uit paarden, boten, messen en gereedschappen: zaken waaruit we hun geslacht niet kunnen opmaken.

En nu hebben we in Birka, in graf Bj581, een vrouw die begraven is als een Vikingkrijger. Wat vertelt dat graf ons? Dat we de Vikingen niet zo goed kennen als we dachten.¹³

In december 2012 vond een man met een metaaldetector in de buurt van het Deense dorp Hårby een klein gezicht dat vanuit een bevroren modderkluit naar hem opkeek. Toen zijn vondst was schoongemaakt, bleek het een zeer gedetailleerd beeldje van verguld zilver te zijn.¹⁴ Het is ongeveer 2,5 centimeter groot en stelt een vrouw voor met een lange paardenstaart. Ze draagt een zwaard en een schild (zie afbeelding in het kleurenkatern).

Ik ken zeven platte, metalen beeltenissen van een vrouw met wapens, en zeventien van een schilddrager en een ruiter met zwaard en speer, die beiden mogelijk een vrouw zijn. Deze beeltenissen werden gevonden in Denemarken, Engeland, Duitsland en Polen. Soortgelijke beeltenissen van gewapende vrouwen, die gemaakt zijn van draad of gekerfd in steen, komen ook uit Noorwegen, Zweden en Rusland.

Het beeldje uit Hårby is het eerste driedimensionale portret dat is gevonden. Net als de andere wordt het afgedaan als een 'Walkure'.¹⁵ Daarmee bedoelen de deskundigen dat het niet om een echte vrouw gaat.

Het Oudnoordse woord *valkyrja* is een samenstelling van *valr*, 'lijk', en *kjósa*, 'kiezen'. De standaarddefinitie is afkomstig van Snorri Sturluson. Deze christelijk opgeleide jurist, politicus en dichter schreef tussen 1220 en 1241 in IJsland, en beschreef de Walkuren als heidense strijdgodinnen met schild en zwaard (of speer) die dode helden overbrachten naar Walhalla, de bovenaardse feesthal van de god Odin, waar bekers honingmede werden geschonken. Moderne wetenschappers hebben vertrouwen in Snorri (die bij leven bekendstond om zijn onbetrouwbaarheid) en beschouwen Walkuren als 'mythologisch'.¹⁶ Ze zijn 'volstrekt bovennatuurlijk'¹⁷ of hoogstens 'half menselijk'.¹⁸

Waarom gaan we er bij het zien van het beeldje uit Hårby niet van uit dat het een beeltenis is van een echte vrouw, dat het dragen van een zwaard en een schild in het Vikingtijdperk 'een doodnormaal onderdeel was van het leven van een vrouw'?¹⁹ Dat laatste werd in 2013 bij een expositie in Kopenhagen gesuggereerd en leidde tot een stortvloed aan weerleggingen. De discussie bleef uiteindelijk steken op één punt: een kenner op het gebied van Vikingvrouwen beweerde dat 'we weten dat krijgers mannen waren'.²⁰

Hoe weten we dat?

Ik heb geleerd dat de noordse cultuur in het Vikingtijdperk een strikte verdeling kende tussen man en vrouw.²¹ In mijn vorige boeken heb ik dat zelf ook zo beschreven. De vrouw had het voor het zeggen *innan stokks*, ‘achter de drempel’, waar ze veel macht had omdat ze over de kleding en het voedsel ging. In landen waar de winter tien maanden duurt en het groeiseizoen twee maanden, besliste de huisvrouw wie kou en wie honger leed. Hoe groter het huishouden, hoe complexer haar taak. Als een vrouw het huishouden bestierde voor een hoofdman met tachtig vazallen plus familie en bedienden, was ze de directeur van een klein bedrijf.

Toch had de man ‘de dominante rol in elke rang en stand’, leerde ik.²² Zijn plichten begonnen op de drempel van het huis en breidden zich naar buiten uit. Zijn wereld was die van de openbare aangelegenheden, van ‘beslissingen die de hele gemeenschap aangingen’.²³ Hij was de koopman, de reiziger, de krijger. Zijn symbool was het zwaard.

De rol van de vrouw werd daarentegen gesymboliseerd door de sleutels die ze aan haar gordel had hangen.²⁴ Alleen had ze die daar helemaal niet hangen.

Ons beeld van het dagelijks leven in de Vikingtijd is grotendeels gebaseerd op latere schriftelijke bronnen, op wetteksten, gedichten en de ellenlange IJslandse saga’s, die allemaal uitsluitend zijn overgeleverd in manuscripten uit de dertiende eeuw of later – meer dan tweehonderd jaar nadat het volk van het Noorden zich tot het christendom bekeerde en zijn cultuur radicaal veranderde. Er bestaan meer dan honderdveertig IJslandse saga’s; in slechts een daarvan, die verhaalt over een vete uit 1242, wordt naar de sleutels van een huisvrouw verwezen. Een Deense huwelijkswet uit 1241 stelt dat een bruid aan haar echtgenoot wordt gegeven ‘voor de eer en als echtgenote, om zijn bed te delen, voor slot en sleutels, en voor het recht om een derde van het bezit te erven’.²⁵ In een dubbelzinnig gedicht in een IJslands manuscript van na 1270 verschijnt de hypermasculiene god van de donder, Thor, vermomd als bruid met een sleutelring aan zijn gordel.²⁶

Dat zijn de enige drie vermeldingen van een huisvrouw met sleutels die ik me kan herinneren: twee vrouwen en een man in travestie. Misschien geven ze een heidense werkelijkheid weer van vóór het jaar 1000. Maar ze kunnen evengoed de waarden weergeven van de middeleeuwse christelijke wereld waarin ze werden geschreven. Niemand die het weet.

In dezelfde teksten is veel vaker sprake van vrouwen met wapens dan van vrouwen met sleutels: ik kan wel twintig vrouwelijke krijgers opnoemen uit saga’s en historische verhalen, en nog eens drieënvijftig uit gedichten en

mythen.²⁷ In het eerste IJslandse wetboek (gedateerd tussen 1260 en 1280) worden vrouwen met wapens als een bedreiging voor de maatschappij beschouwd, waaruit je kunt afleiden dat ze bestonden.²⁸ Je ontwerpt geen wetten om mythische figuren in de hand te houden.

Waarom werden sleutels dan het symbool van de Vikingvrouw? Omdat ons beeld van de Vikingwereld werd gevormd in de negentiende eeuw. Sleutels staan symbool voor de waarden van de victoriaanse samenleving, toen vrouwen uit de hogere klassen thuis moesten blijven en zich alleen mochten bemoeien met de kinderen, de kerk en de keuken.²⁹ De iconische Vikinghuisvrouw met haar sleutels verscheen voor het eerst in een Zweeds geschiedenisboek uit de jaren zestig van de negentiende eeuw, ter vervanging van een eerdere historische beschrijving van Vikingvrouwen die opvallend gelijk was aan die van Vikingmannen. Sindsdien is de victoriaanse versie van de Vikinggeschiedenis altijd als waarheid gepresenteerd, maar het is slechts één interpretatie.

Wordt het beeld van de Vikinghuisvrouw met haar sleutels dan niet geëtafd door de archeologie? Nee, ook dat is niet het geval.

In enkele vrouwengraven zijn sleutels gevonden. Maar gangbaar zijn ze niet, lang zo gangbaar niet als het symbool dat is gekozen voor Vikingmannen: het zwaard. Tegenover de 3000 zwaarden uit het Noorwegen van het Vikingtijdperk zet een Noorse archeoloog in 2015 slechts 143 sleutels, waarvan de helft is gevonden in mannengraven. In 2011 trof een archeoloog in Denemarken in slechts 9 van de 102 door haar onderzochte vrouwengraven sleutels aan. De bewering dat sleutels het symbool zijn van de status van de Vikingvrouw, zo zeggen deze onderzoekers, is 'een archeologische misvatting', 'een vergissing', 'een mythe', en een gevaarlijke bovendien.³⁰

Doordat we het victoriaanse stereotype van mannen met zwaarden en vrouwen met sleutels aanvaarden, legitimeren we het idee dat vrouwen thuis zouden moeten blijven.

We beperken de rolmodellen voor elk hedendaags meisje dat een museum bezoekt of een geschiedenisboek leest.

We maken het moeilijk om ons zelfs maar een voorstelling te maken van een vrouwelijke Vikingkrijger, zoals die in Birka in graf Bj581 begraven ligt.

De Vikingmaatschappij was niet zoals de victoriaanse maatschappij. Ze was niet zoals de onze. Ze was een martiale maatschappij, waar wraak werd geroemd en oorlog werd verheerlijkt.³¹ Op een schending van iemands eer – of het nu was door iets onbenulligs als een hatelijk gedicht of iets

ernstigs als het vermoorden van zijn familieleden – werd gereageerd met geweld of, ten minste, met de dreiging van geweld totdat er bloedgeld was betaald. Van helden wordt gezegd dat ze ‘niet vluchtten’, maar doorvochten zolang ze nog een wapen konden vasthouden.³² Onverschrokkenheid was het hoogste goed. De dood werd lachend begroet. De winnaar in elk conflict was degene die niet opgaf.

In een dergelijke maatschappij is niemand immuun voor geweld. Iedereen is een vechter, niemand is veilig, of je je nu aan de ene of de andere kant van de drempel bevindt.

In middeleeuwse teksten waarin deze martiale Vikingmaatschappij wordt beschreven, valt te lezen dat vrouwen ‘in de voorste gelederen meevechten met de dapperste krijgers’.³³ ‘Als een zoon’ wreken zij de moord op hun familieleden.³⁴ Ze doden *berserkers* (of ‘berenveldragers’), breken schilden, vermoorden de ene koning en helpen de andere. Ze zeggen: ‘Als helden waren we alom bekend – met gretige speren sloegen we bloed uit been. Onze klingen waren rood.’³⁵

Die vrouwen worden trollen of reuzen genoemd, Walkuren of schildmaagden – maar niet in de betekenis van ‘maagd’ zoals je die in veel moderne vertalingen leest. Het Oudnoordse woord *skjaldmæ*r is een samenstelling van ‘schild’ en ‘meisje’, ‘dochter’ of ‘maagd’. Een andere term voor een vrouwelijke krijger, *skjaldkona*, ‘schildvrouw’, maakt duidelijk dat seksuele ervaring niets te maken had met de status van krijger. Het vergelijkbare woord voor een mannelijke krijger is *dreng*,³⁶ letterlijk ‘jongen’ of ‘joch’ (wat oorspronkelijk verwees naar iemand die wordt ‘geleid door een leider’).³⁷ Af en toe wordt *dreng* ook gebruikt voor vrouwen. Het heeft niets te maken met geslacht, maar met status. Deze krijgers zijn geen gezinshoofden. Ze hebben geen economische verantwoordelijkheden. Ze zijn niemand iets verplicht behalve hun bevelhebber. Het zijn professionele strijders.

De vrouwelijke krijgers in deze teksten worden neergezet als menselijk, half menselijk of bovennatuurlijk. Dat geldt ook voor hun mannelijke tegenhangers: de berserkers in wie ijzer niet kan doordringen, de halftrollen en drakendoders, en degenen die in wolven konden veranderen. Of ze nu mannelijk of vrouwelijk zijn, veel krijgers in IJslandse saga’s en Oudnoordse poëzie kunnen spreken met goden (of vogels), maken gebruik van tovenarij, beschikken over buitensporig veel geluk of over kracht die verder toeneemt na zonsondergang. Het zijn ongeëvenaard sterke figuren, ze leven veel langer dan een doorsnee mens en schenken honingmede voor de helden in Walhalla. Alleen de vrouwen worden door moderne wetenschappers weg-

geredeneerd en als fantasie of wensdenken beschouwd. Alleen de vrouwen worden even fabelachtig geacht als draken.

We worden verblind door het victoriaanse stereotype. We moeten ons de ogen uitwrijven. De bronnen waarin Vikingvrouwen met wapens voorkomen – de teksten uit het christelijke tijdperk, de afbeeldingen, de onduidelijke graven en de toevallige archeologische vondsten – zijn dezelfde waarin Vikingmannen voorkomen. Wie over het Vikingtijdperk wil schrijven, zal hoe dan ook verbanden moeten leggen. Beredeneerde schattingen moeten maken. Moeten interpreteren en speculeren.

Het lezen zelf is al een vorm van interpretatie. Woorden als *menn* in het Oudnoords, *manna* in het Oudengels en *homines* in het Latijn zijn eeuwenlang zonder nadenken vertaald als ‘mannen’ maar hebben evengoed de betekenis ‘mensen’, zonder geslachtsaanduiding.³⁸ Als die *menn* krijgers waren, gingen vertalers ervan uit dat het allemaal mannen waren. Maar Oudnoords kan wel degelijk seksespecifiek zijn als het ertoe doet. Toen een krijger met de mannelijke naam Hervard in een bepaalde saga een man vermoordde in de hal van een koning, spoorden de krijgers van de koning elkaar aan om achter hem aan te gaan. De koning begon informatie op te sommen die zij kennelijk hadden gemist. ‘Ik denk dat hij een *kvennmann* is,’ zei hij.³⁹ ‘Bovendien denk ik, gezien het wapen dat ze heeft, dat het ieder van u duur zou komen te staan om haar van het leven te beroven.’ Zoals blijkt uit de verschillende voornaamwoorden die de koning gebruikt, betekent *kvennmann* hier ‘vrouwelijk persoon’; *kvenn* is ons woord ‘koningin’. Het tegenovergestelde, *karlmann*, ‘mannelijk persoon’, wordt ook gebruikt in de saga’s, wanneer het van belang is om iemands geslacht te benadrukken.

Al in 1993 peinsde een sagakenner: ‘Was vrouwelijkheid doorslaggeven-der bij het stellen van parameters betreffende individueel gedrag dan rijkdom, prestige, huwelijks staat of simpelweg persoonlijkheid en ambitie?’⁴⁰

Ik denk het niet. Genadeloosheid is niet een puur mannelijke eigenschap.

Hoe zou de wereld van de Vikingen eruitzien als we onze aannamen zouden bijstellen? Hoe zou die eruitzien als rollen niet werden toegekend volgens victoriaanse voorstellingen van mannelijk versus vrouwelijk, maar op grond van ambitie, talent, familiebetrekkingen en rijkdom?

In dit boek, dat is geïnspireerd door de botten van een vrouwelijke krijger, herlees ik de teksten en heronderzoek ik de archeologische vondsten met die vraag in gedachten. Ik gebruik de resultaten van mijn onderzoek om de wereld van één vrouwelijke krijger in het Vikingtijdperk te herscheppen.

Haar naam ken ik niet, dus geef ik haar een naam: ik noem haar Hervör. Andere beroemde skeletten hebben ook een naam. We hebben Lucy de Australopithecus, genoemd naar een liedje van The Beatles, en Ötzi de ijsmummie, genoemd naar het dal waar hij is gevonden.

Ik had haar Lagertha kunnen noemen, naar de schildmaagd over wie Saxo Grammaticus omstreeks het jaar 1200 in zijn Latijnse werk *Gesta Danorum* ('Daden van de Denen') schreef dat ze altijd 'meevocht in de voorste gelederen van de dapperste krijgers'. Maar Lagertha is door de actrice en vechtsportster Katheryn Winnick al tot leven gebracht in de tv-serie *Vikings* van History Channel. Ik zou haar Brynhild, Geirvifa, Sváva, Mist, Thögn of Sigrún kunnen noemen, de namen van de Walkuren in saga's en gedichten, namen die Heldere Strijd, Speervrouw, Slaapmaker, Oorlogsmist, Stilte van de Dood of Overwinningsteken betekenen. Maar ik noem haar Hervör, naar de vrouwelijke krijger in het klassieke Oudnoordse gedicht 'De bezwering van Hervör'. *Her* betekent 'strijd'. *Vör* betekent 'bewust'. Hervör betekent dus Bewust van de Strijd, Vrouwelijke Krijger.

Wie was deze Hervör, die ergens tussen 913 en 980 werd begraven in graf Bj581 bij het Zweedse stadje Birka? Hoe zou haar leven eruit hebben gezien? Voor het vertellen van haar levensgeschiedenis zijn haar botten alles wat ik heb, maar botten kunnen welsprekend zijn.⁴¹ Als een skelet compleet is, vertelt het niet alleen iets over zijn geslacht; het fluistert ook iets over leven en dood. Ziekten kunnen sporen achterlaten op botten, als ze tenminste niet te snel tot de dood leidden, en dat geldt ook voor repetitieve bewegingen zoals roeien, paardrijden of een boog spannen. Ook verwondingen en ongelukken worden opgeslagen in botten.

Maar om sporen van dodelijke klappen op botten te kunnen vinden – wonden met 'scherpe en splinterige' randen, niet de gladde, afgeronde sporen van eerdere, geheelde wonden – moet hun oppervlak smetteloos zijn.⁴² Botten die meer dan duizend jaar begraven zijn geweest, zijn zelden smetteloos. Net als hout, textiel, leer, voedsel en andere biologisch afbreekbare voorwerpen in Vikinggraven, zijn ook lichamen aan verrotting onderhevig. Dat is tenslotte de reden dat ze worden begraven, om tot de aarde terug te keren. Het duurt nog geen vijfentwintig jaar (en soms veel korter) voordat van een begraven lichaam alleen nog de botten over zijn. Hoelang die botten het uithouden hangt af van de chemische eigenschappen van de grond waarin ze liggen.

De botten van Hervör, de botten in graf Bj581, zijn te zeer vergaan om nog sporen te vertonen van activiteiten, ziekten of oorlogsverwondingen.

Op basis van nieuw wetenschappelijk onderzoek geeft Brown vrouwen een stem in de Vikinggeschiedenis

Graf Bj581 is lange tijd beschouwd als het klassieke graf van een mannelijke Vikingkrijger. Bij de botten in het prominente graf bij het heuvelfort in Birka werden wapens, vele grafschatten en zelfs de botten van paarden gevonden. Door de hoeveelheid en kostbaarheid van de offers waren onderzoekers het er snel over eens dat dit het graf van een oorlogsleider was. In 2017 toonde DNA-onderzoek aan dat de persoon een vrouw was en dus een krijgsvrouw. Een schildmaagd die zij aan zij met de Vikingen had gevochten. Brown noemde haar Hervör, naar de schildmaagd uit de oude legendes.

In *Schildmaagd* combineert Brown middeleeuwse literatuur met moderne archeologie en schetst zo het leven van Hervör, de mensen die ze mogelijk heeft ontmoet en de plekken die ze heeft bezocht. Via de bronnen vertelt Brown een nieuwe Vikinggeschiedenis waarin vrouwen wel degelijk een rol spelen.

Nancy Marie Brown schreef meerdere boeken over de Vikinggeschiedenis. *Schildmaagd* is de eerste daarvan die in het Nederlands verschijnt.

Uitgeverij Omniboek

NUR 684

www.omniboek.nl